

Beetje lolipop

ONTREGELLEN KAN EEN BELANGRIJKE DRIJFVEER EN DOELSTELLING VAN EEN KUNSTENAAR ZIJN. HANS LEMMERMAN EN THEATER ARTEMIS SPELEN GRAAG MET VERWACHTINGEN, CREËREN EEN NIEUWE CONTEXT OF LATEN ALLEDAAGSE BEELDEN KANTELEN. ZE SPELEN EEN THEATRAAL SPEL MET NIEUWE PERSPECTIEVEN EN WILLEN UITEINDELIJK VOORAL VERBINDEN. IN **ACHTER DE SCHERMEN**, EEN RUBRIEK OVER HET MAAKPROCES, SPREEKT **KUNSTZONE** MET HEN.

AUTEUR: **HENK LANGENHUIJSEN**

Hans Lemmerman noemt zich een vreemde vogel, omdat hij niet zo van hokjes houdt en anderen daar soms moeite mee hebben. Hij is theaterwetenschapper en regisseur en doceerde

'praktische dramaturgie' aan diverse kunstopleidingen. Met zijn theateratelier Het Wilde Oog, in 2000 samen met Inge van Run opgericht, ensceneert hij ontmoetingen tussen culturen en combineert hij moeiteloos

theater, literatuur, fotografie, beeldende kunst en erfgoed, want 'kunst moet verbazen, de werkelijkheid bevragen'.

SPAKENBURG

Momenteel is Lemmerman bezig met de voorbereiding van enkele exposities met de veelzeggende titel *Grensverleggers*. 'Het is een voortzetting van een eerder project, waarin we de klederdrachttraditie actualiseren en theataliseren. Al eerder kreeg de bijna uitgestorven kleding uit Spakenburg een nieuwe interpretatie door toneelschrijvers, kostuumvormgevers en theatermakers uit te nodigen de alledaagse grens op te rekken. Ik ben al 22 jaar bezig met deze kostuums en ben er nog steeds niet op uitgekeken, omdat ze zo authentiek zijn en de mensen die ze dragen het geweldig vinden dat hun traditie een nieuwe context krijgt. Door klederdracht te koppelen aan performatieve beeldende kunst zonder de Spakenburgers in een ironische context te laten figureren, voegt Het Wilde Oog iets wezenlijks toe aan de waarde die aan beeldende kunst wordt toegekend. Humor is belangrijk en relatieveert, maar het mag geen jolige indruk maken. We streven wel naar kwaliteit.'

Het Wilde Oog onderzocht in binnen- en buitenland hoe onderdelen van klederdracht verbintenissen aangaan met klassieke culturen en subculturen, zoals joodse mannen en punkers. Lemmerman: 'Komende zomer gaan we naar Warschau, met een koffer vol klederdracht om op straat mensen te verleiden een rok of een muts om te doen/aan te trekken. *Instant composing* met textiel. Op zoek naar de universele dimensie van een lokale traditie.'

Punker Nikkilai met Kraplap Chris

'Als theaterdocent liet ik mij inspireren door beeldende kunstenaars, zoals de Duitse kunstenaar Joseph Beuys die zich bezighield met multidisciplinaire performancekunst. Ik werkte eveneens vanuit het intuïtieve en associatieve, wat binnen het bestaande onderwijs niet altijd past, omdat het verwacht dat je met lange leerlijnen en je hoofd werkt. Ik leerde studenten om hun intuïtie als een onderdeel van het vak te zien. Kunst is energie en dat wil ik graag teweegbrengen. Beuys werkte onder meer met vilt en vet en dan stelde ik studenten de vraag: Wie of wat zou jij in vet willen hullen? Dat leverde, na enig doorvragen, soms mooie concrete beelden en situaties op. Ik daagde ze uit buiten hun alledaagse realiteit te treden. En dat is precies de functie van kunst: ontregelen met als uiteindelijk doel mensen met elkaar te verbinden.'

GRENSVERLEGGERS

In *Grensverleggers* worden zeven beeldende kunstenaars/schilders gevraagd een Spakenburgs kostuum te beschilderen. Lemmerman: 'In dat kostuum zit het culturele geheugen van Spakenburg; het is getuige geweest van vele levens, is geladen met energie. Zeven levens gedragen, zeven levens lang versted. We kiezen voor schilders in traditionele zin met verf/kwast én voor hen die schilderen buiten het domein van verf en canvas. De zeven laten zich leiden door een gedicht van de Poolse dichteres en Nobelprijswinnares Wislawa Szymborska. Het is fantastisch om te zien hoe de kunstenaars tekeer gaan en zich laten inspireren.' Het Wilde Oog heeft zeven theatermaaksters gevraagd om een fotosessie te ondergaan in de speciaal vervaardigde Spakenburg-Szymborska-kostuums. Lemmerman: 'Ze zijn baanbrekend geweest voor het kleine zaalircuit eind vorige eeuw, begin deze eeuw, zoals Dette Glashouwer, Leny Breederveld en Marlies Heuer. Allerlei werelden komen bij elkaar. Dat tonen we graag. Het zou geweldig zijn als ook scholen zich hierdoor laten inspireren.'

THEATER ARTEMIS

Theater Artemis uit Den Bosch gaat met *De Driedaagse* op avontuur op basisscholen met als motto: werken aan paniek. Dat levert veel vragende ogen en een lichte kortsluiting op, want wat er gebeurt, is zeker niet alledaags. Vier afzonderlijk in te zetten theatrale solo's zijn drie dagen achter elkaar aanwezig, met name voor de onderbouw. Eerst bijna terloops, maar uiteindelijk

"ONTREGELLEN OM TE VERBINDEN"

onontkoombaar, in de gang, soms ook in de klas met als slot een gezamenlijk afscheid. Het is meer een beleving dan een voorstelling, vreemd en spannend, die vooraf niet bij de leerlingen en ouders wordt aangekondigd. De activiteit past bij de visie van Jetse Batelaan die de artistieke leiding heeft en al verscheidene bekroonde jeugdtheaterproducties maakte. Batelaan: 'Wij proberen open voorstellingen te maken. Het door ons ingestudeerde is slechts het halve product. De voorstelling toont zich pas volledig in de confrontatie met haar publiek. Dat veroorzaakt onzekerheid, maar door te werken aan vertrouwen leer je daarmee omgaan en ontstaat er iets moois.'

VIER PERFORMANCES

Theater Artemis vroeg vier jonge makende spelers om samen met een vormgever deze driedaagse uitdaging aan te gaan. Dat leverde onder meer *De Takkentoktikker* en *Klusbedrijf Smorenberg* op. *De Takkentoktikker*, ontwikkeld door Elias De Bruyne en Ruben Wijnstok, gaat over een eenzaam figuur dat normaal ver weg in de bossen leeft. Het wezen verzamelt van alles en hangt het in zijn gewaad dat rammelt en lawaai maakt. Het geluid dient om andere Takkentoktikers te lokken. Maar nu zwerft hij eenzaam rond met alleen zijn 'kuboes', een kubus waarin hij zich kan verbergen en zich veilig voelt. 'De eerste dag staat dit grote zwarte ding op het schoolplein, er komt rook uit en je hoort geluiden, maar niemand weet wat het is,' vertelt Lobke

Theater Artemis De Driedaagse NIOD Foto Henk Claassen

van Kommer, die vanuit Theater Artemis dit project op school begeleidt. 'De kinderen hebben wel een vermoeden, want enkele dagen daarvoor is hierover een prentenboek voorgelezen en getoond. De tweede dag komt hij de school in, ligt ergens in een lokaal en kun je hem aanraken. Wat eng leek, blijkt lief te zijn. Wat eerst spannend was, is niet langer gevaarlijk. De derde dag hoort het wezen buiten geluiden, dan gaat iedereen met hem naar buiten om samen heel veel geluid te maken en wordt hij tot ieders opluchting herenigd met zijn vrienden en verdwijnt.'

Rob Smorenberg maakte met vormgever Django Walon een solo als klusjesman. Heel langzaam trekt hij de eerste dag lange lijnen in de gang door verschillende kleuren tape op de grond te plakken. 'Wat is dit nou en wat doe je?', hoor je de kinderen hardop vragen. Als ze hem aanspreken, kijkt hij de kinderen vriendelijk aan, maar praat niet. De verwarring blijft in de lucht hangen, zeker als hij de tweede dag ongevraagd in de klas komt en allerlei spullen meeneemt.

www.hetwildeoog.nl
www.artemis.nl

ACHTER DE SCHERMEN